

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

MAGYARORSZÁG ÉS A MÁSODIK ANGOL- BÚR HÁBORÚ

Pap László

Témavezető: Dr. Barta Róbert

DEBRECENI EGYETEM

Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Debrecen, 2015.

I. Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

Disszertációm témájaként egy ismert és jelentős történelmi esemény, a második angol–búr háború és Magyarország viszonyát választottam.

A 19. század utolsó éveiben a világ nagyhatalmai versenyt futottak egymással, hogy megszerezzék a földgolyó utolsó „szabad”, addig még egyikük által sem gyarmatosított területeit, s közben már készülődtek arra a nagy háborúra is, amelynek végén a győztesek megszerezhették maguknak a legyőzött ellenfeleik által addig meghódított területeket. Eközben Magyarországon – amely a kiegyezést követően az Osztrák–Magyar Monarchia részévé vált – az 1867 utáni évtizedekben rendkívül látványos gazdasági fejlődés ment végbe, ami még a századfordulón is javában tartott. A gazdasági sikerek mellett ugyanakkor az 1890-es évektől kezdve egyre inkább érezhetővé vált, illetve fokozódott a belső politikai feszültség, amelyben számos tényező játszott szerepet. Ilyen tényező volt az agrárius-merkantil ellentét, az Ausztria és Magyarország közötti vám- és kereskedelmi szövetség időszakos megújítása, a közös hadsereg, illetve a hadsereg vezényleti nyelvének kérdése, valamint az erősödő nemzetiségi törekvések is.

Ilyen körülmények között nem csoda, hogy az erősödő nemzetközi és magyarországi politikai feszültség légkörében hatalmas visszhangot keltett a második angol–búr háború kitörése, és a háborút annak lezárásáig élénk figyelemmel kísérte a magyar sajtó, a politika és a közvélemény is. Bár az események színtere szó szerint a világ (másik) végén volt, ekkorra a híradástechnika fejlődésének köszönhetően már gyorsan eljutottak Európába, és így hazánkba is a hadszíntérről érkező hírek; nem kellett hosszú heteket vagy akár hónapokat várni arra, hogy a hadi eseményekről értesülhessenek a hírekre szomjazó olvasók. A háború iránti érdeklődés felfokozottsága nem kis részben annak is volt köszönhető, hogy itt nem egy európai vagy nyugati nagyhatalomnak a világ valamelyik isten háta mögötti szegletében, az ott élő bennszülöttek ellen viselt helyi hódító háborújáról vagy „büntetőexpedíciójáról” volt szó, hanem két európai (illetve egy európai és egy európai eredetű), keresztény vallású és fehér bőrű nép, az angolok és a búrok közötti konfliktusról, amelynek hazánkban még az is különös jelentőséget adott, hogy az 1848-as hagyományok miatt a magyar

lakosság többsége az „elnyomó nagyhatalom”, azaz Anglia ellen harcoló búrok iránt érzett szimpátiát.

Az általam vizsgált terület három főbb elemből áll, ezt tükrözi disszertációm felépítése is. Az első fontos elem a búr háború és a magyar politikai élet viszonya, kapcsolata. A második, és a három közül a leghangsúlyosabb, ezáltal disszertációm gerincét képező rész a búr háború megjelenése, tükröződése a magyar sajtóban (szűkebb értelemben véve a jelentősebb fővárosi és országos napi- és hetilapokban). A harmadik modul az angol–búr háborúban részt vevő magyarokkal foglalkozik, beleértve nemcsak a búrok oldalán harcoló magyar önkéntesek, hanem az angol oldalon harcoló magyar, illetve magyar származású önkéntesek, katonák bemutatását is.

II. Az értekezés forrásai, módszerei és szerkezete

Értekezésem három főbb modulra tagolódik. Az első részben a búr háború és a magyar politikai élet viszonyával, kapcsolatával foglalkozom, a második modulban a búr háborúnak a korabeli magyar sajtóban való megjelenését elemzem, míg a záró részt a háborúban (mindkét oldalon) részt vevő magyarok bemutatásának szentelem.

Az első modulban először azt vizsgálom meg, hogy milyen hatást gyakorolt a második angol–búr háború (1899–1902) a magyar politikai életre, megjelent-e – és ha igen, hogyan – a háború kérdése a politikai közéletben (azaz a magyar országgyűlésen), foglalkoztak-e vele a felsőbb szintű fórumokon (a közösügyi országos bizottságok, illetve a közös minisztertanács előtt). Kutatómunkám itt a kiadott forrásokra (a közösügyi országos bizottság jegyzőkönyvei, a közös minisztertanács jegyzőkönyvei stb.) épül. A modulon belüli másik fontos rész annak a bemutatása, hogy miként jelent meg a háború kérdése a Monarchia három kiválasztott külképviselője (elsősorban a legközvetlenebbül érintettek, azaz Monarchia főkvárosi konzulátusa és londoni nagykövetsége, illetve érintőlegesen a berlini nagykövetsége) és külügyminisztériuma közötti kommunikációban, miről tájékoztatta a konzul és a két nagykövet a bécsi külügyet, mit tartottak fontosnak megemlíteni, honnan és milyen forrásból szerezték az információikat. Elsődlegesen az eseményekhez minden szempontból legközelebb levő diplomata, azaz a főkvárosi főkonzul által küldött jelentéseket igyekszem bemutatni. Ezt

követi majd a Monarchia Nagy- Britanniába delegált nagykövete által írt jelentések áttekintése, s végül (érintőlegesen) foglalkozom Németország – egy, az angol–búr háborúban (hivatalosan) semleges európai nagyhatalom – és a búr háború viszonyával a Monarchia berlini nagykövetének jelentései alapján. A konzuli és nagyköveti jelentések vizsgálata során levéltári forrásokra támaszkodtam. A főkvárosi konzul jelentéseit személyesen, a bécsi Haus-, Hof- und Staatsarchivban tanulmányoztam, a londoni és a berlini nagykövet anyagai esetében azonban sajnos, már csak arra volt lehetőségem, hogy a jelentések mikrofilmre vett kópiáit nézzem át a székesfehérvári levéltárban, illetve a budapesti Magyar Nemzeti Levéltárban.

A disszertáció gerincét a búr háború és a magyar sajtó viszonya képezi. Kutatásom alapjául itt 11 fővárosi, illetve országos napi- és hetilap (*Magyar Nemzet, Pesti Hírlap, Budapesti Hírlap, Magyar Állam, Magyarország, Magyar Hírlap, Népszava, Pesti Napló, Budapesti Napló, Vasárnapi Újság és Új Idők*) cikkanyaga szolgált. A főtémán belül alcsoportokat határoztam meg annak alapján, hogy az egyes cikkek mire helyezték a hangsúlyt, így a modul három tematikus alfejezetre szimpátia és befolyásolás, személyek bemutatása, illetve hangsúly (utóbbin belül politikai események, katonai események, illetve ismeretterjesztés) tagolódik.

A disszertáció harmadik részét a búr háborúban részt vevő magyarok – a búrok oldalán harcoló magyar önkéntesek, illetve (merthogy ilyenek is voltak) az angol hadseregben szolgálatot teljesítő magyarok – bemutatásának szentelem. Az önmagában véve is rendkívül érdekes téma bevonását a disszertáció moduljai közé még inkább indokoltá tette, hogy az ezzel kapcsolatban megjelent írások, cikkek, hozzászólások stb. sokszor meglehetősen hiányosak és hézagosak, esetenként pedig téves információkat közölnek (például az érintettek számát vagy a Dél-Afrikában elesett magyarokat illetően). Ehhez a részhez elsősorban a magyar önkéntesek által háborús tapasztalataikról megjelent memoárköteteket használom, de támaszkodom más, nem magyar résztvevők által írt memoárookra, korabeli újságcikkekre és természetesen a témával foglalkozó magyar és idegen nyelvű szakirodalomra is.

III. A kutatás eredményei. Az értekezés legfontosabb megállapításai

Noha kétségkívül az I. világháborút megelőző időszak egyik meghatározó történelmi eseményéről van szó, a második angol–búr háború témája csak elvétve bukkan fel a hazai történelmi szak- és ismeretterjesztő irodalomban. Ez a megállapítás nem csupán a háború magyar vonatkozásaira nézve igaz, hanem általában véve is megállja a helyét. Bár természetesen itt is akadnak kivételek – gondolok itt például Zicherman Istvánnak a búr háború történetét feldolgozó kötetére, Tefner Zoltán sajtótörténeti kutatásaira, illetve Szabó–Zsoldos Gábor Péchy Tibor életének dél-afrikai periódusával foglalkozó kutatásaira –, de mindeddig nem létezett olyan átfogó szintézis, amely a búr háborúnak Magyarországra, a magyar politikai és közéletre, illetve közvéleményre gyakorolt hatásaival, valamint a háborúban egyik vagy másik oldalon részt vett magyarokkal foglalkozott volna. Disszertációm megírásával ezt a hiányt szerettem volna pótolni.

Az értekezés első részében a búr háborúnak a magyar politikai életre gyakorolt hatásával foglalkoztam. A nagyobb napilapokban a háború iránt megnyilvánuló intenzív érdeklődéshez képest a hivatalos magyar politikai élet főbb színtereire a búr háború kérdése a vizsgált időszakban csak ritkán jutott el. A legfontosabb ezek közül az esetek közül a két, disszertációm vonatkozó fejezetében részletesen is bemutatott parlamenti interpelláció, illetve az azokra adott miniszterelnöki válaszok voltak (utóbbiak közül az egyikre még az angol napilapok is reagáltak). A háború, pontosabban a háború hatása a Magyarország és Anglia közötti viszonyra két esetben felbukkant a közösügyi országos bizottság, illetve annak külügyi albizottsága napirendjében is. A közös minisztertanácsig azonban már gyakorlatilag nem jutott el a kérdés, az egyetlen dél-afrikai vonatkozású napirendi pontnak legjobb esetben is csupán érintőlegesen van köze a dél-afrikai konfliktushoz.

Ugyancsak a politikai vonatkozásokkal összefüggésben vizsgáltam a Monarchia bizonyos nagykövetségei, illetve konzulátusai által a bécsi külügyminisztériumba küldött jelentéseket. Kutatásaim fókuszában elsősorban a dél-afrikai konzuli jelentések, illetve a Monarchia londoni nagykövetének jelentései álltak mint az eseményekhez legközelebbi (dél-afrikai konzulátus) és/vagy abban elsődlegesen érintett (londoni nagykövet) felekkel kapcsolatban álló források. Emellett igyekeztem arra is figyelmet fordítani, hogy miként tükröződött egy meghatározó európai nagyhatalom, a Német

Császárság hozzáállása az angol–búr konfliktushoz az ottani (azaz a berlini) nagykövet Bécsbe küldött jelentéseiben. A jelentések tanulmányozása alapján az a benyomás alakult ki bennem, hogy a dél-afrikai konzul általában igyekezett a lehető legobjektívebben, pártatlan és semleges megfigyelőként beszámolni az eseményekről, míg a londoni nagykövet (érthető módon) inkább angolbarátnak tekinthető.

Az értekezés második részét és egyben a disszertáció gerincét a búr háborúnak a magyar sajtóban való megjelenése képezte. A búr háború ideje alatt a vizsgált országos és fővárosi lapokban megjelent cikkek rendkívül nagy számára való tekintettel a sajtóanyag bemutatásánál tematikus elrendezést alkalmaztam. A megfigyelési szempontok közül az első az volt, hogy miként foglalnak állást a cikkek és a cikkírók egyik vagy másik fél mellett, melyik oldal iránt éreznek rokon- vagy épp ellenszenvet, és állásfoglalásukat mennyire igyekeznek „népszerűsíteni”, azaz mennyire próbálják a maguk igazáról olvasóikat is meggyőzni. A kontinentális Európa hangulatára és az európai sajtóorgánumokra ekkoriban leginkább az angolelenség jellemző. Magyarországon a '48-as hagyományok okán a hétköznapi emberek körében szinte általános volt a búrok iránt érzett rokonszenv, bár természetesen szép számmal akadtak olyanok is, akik a másik felet, azaz a Brit Birodalmat támogatták. A vizsgálatban szereplő magyar lapok többsége ugyanakkor általában igyekszik objektív maradni (még akkor is, ha szerzőik titkon vagy akár nyíltan a búrokkal szimpatizálnak), bár nem számít kirívó esetnek az sem, ha a konzervatív, illetve kormánypárti lapok közölnek az angol felet elmarasztaló cikkeket, véleményeket. A szociáldemokrata, antiimperialista beállítottságú *Népszava* ugyanakkor a kezdetektől fogva határozottan és markánsan angolelleges, és szinte egyetlen alkalmat sem hagy ki, hogy (például a brit katonai kudarcok kapcsán) hangot adjon az angol imperializmussal szemben érzett ellenszenvének, illetve a búrok iránti rokonszenvének.

A sajtótörténeti rész második tematikus elemét az képezte, hogy fordítanak-e figyelmet a kutatásba bevont lapok a hadban álló felek jelentősebb katonai, illetve politikai vezetőinek bemutatására, s ha igen, akkor a bemutatott személyek miként jelennek meg, mennyire érhető tetten az irántuk érzett rokon- vagy ellenszenv. Tapasztalatom az volt, hogy a búr oldal képviselőinek bemutatása szerepel hangsúlyosabban a magyar sajtóban, bár természetesen nem maradnak ki a brit politikai, katonai vezetők sem. Általában itt is érezhető az objektivitásra törekvés, bár a búrok

iránt érzett (kifejezett vagy rejtett) szimpátiát talán már önmagában az a tény is jelzi, hogy a bemutatott résztvevők többsége a búr oldalról kerül ki.

A sajtótörténeti elemzés harmadik területe azt mutatta be, hogy a búr háborúval kapcsolatos cikkek a konfliktus milyen vonatkozására helyezték a hangsúlyt. Itt három fő alkategóriát vizsgáltam meg: a politikai eseményeket, a katonai eseményeket, illetve az ismeretterjesztést. A háború kitörése utáni hetekben a politikai vonatkozású cikkek túlsúlya érezhető, ezek is főleg angol forrásokból származnak. Ez részben azzal magyarázható, hogy ekkoriban az angol lapoknak is csak kevés dél-afrikai tudósítója van, így a katonai jellegű eseményekről szóló hírek (összecsapásokra ugyanis már a háború eme korai szakaszában is sor kerül) még a technika fejlődése (távíró) ellenére is nehezen és lassan jutnak el Európába. A politikai vonatkozású cikkek a háború végén kerülnek ismét túlsúlyba; egyrészt azért, mert ekkoriban már kevesebb a katonai esemény, másrészt azért, mert a magyar lapok is fokozott figyelemmel kísérik a két fél közötti béketárgyalások alakulását.

A katonai vonatkozású cikkek jelentős része – főként eleinte – külföldi (leginkább angol) lapokban megjelent hírek átvétele alapján számol be a hadi események alakulásáról. A magyar lapok szerkesztői, cikkírói többször is hangot adnak a brit lapokban megjelent hírek (melyek jelentős része a *War Office*, azaz a londoni hadügyminisztérium hivatalos tájékoztatásain, közleményein alapul) objektivitásával, valóságtartalmával kapcsolatban érzett kételyeiknek, fenntartásaiknak. Az idő múlásával fokozatosan egyre nagyobb szerepet kapnak a különböző külföldi hírügynökségektől (például a Reuters-től) származó hírek, a háború utolsó szakaszában pedig felbukkannak a lapok saját helyi tudósítói, újságírói által küldött jelentések is.

Ismeretterjesztő vonatkozású cikkek, hírek mind a napi-, mind a hetilapokban felbukkannak, ugyanakkor az ilyen cikkek jellemző módon a *Vasárnapi Újság* specialitásai. Ez főként azzal magyarázható, hogy a *Vasárnapi Újságnak* hetilapként nem igazán volt módja arra, hogy a politikai vagy katonai eseményekről naprakészen számoljon be olvasóinak (bár a lap cikkei között természetesen ilyen témájú írások is akadnak), a történelmi, földrajzi stb. háttér-információk szolgáltatása, a háborúban részt vevő fontosabb katonai és politikai vezetők bemutatása révén ugyanakkor jól kiegészítette a főként katonai és politikai vonatkozású hírekkel szolgáló napilapokat.

A disszertáció harmadik részében egy viszonylag kevésbé ismert témával, a búr

háborúban részt vevő magyar (illetve magyar származású) önkéntesekkel, katonákkal foglalkoztam. A téma önmagában is rendkívül érdekes és akár egy önálló disszertáció alapjául is szolgálhatna, ám mivel a jelen értekezés hangsúlyos részét a sajtótörténeti összefoglaló képezte, így kidolgozására már csak korlátozott terjedelemben volt lehetőségem.

Eddig sem volt ismeretlen az a tény, hogy a második angol–búr háborúban több magyar önkéntes is harcolt a búrok oldalán. A fellelhető írásokban – ideértve a szakirodalom mellett az ismeretterjesztő cikkeket, illetve különböző internetes fórumokat is – leggyakrabban mintegy tucatnyi önkéntest említenek, holott ténylegesen ennél jóval nagyobb volt a Dél-Afrikában (a búrok, illetve az angolok oldalán) harcoló magyarok száma. A nevek megemlítésén túl azonban szinte egyáltalán nem foglalkoznak részletesebben a „búrmagyarokkal”, illetve azzal, hogy mit is csináltak Dél-Afrikában. Péchy Tiborról Szabó–Zsoldos Gábor kutatásainak köszönhetően ugyan már nagyon sokat tudunk, de a többi magyar önkéntes között még mindig sok olyan akad, akiről a nevéen kívül jóformán alig rendelkezünk valamilyen információval. A nyomtatott, illetve elektronikus (internetes) szak- és ismeretterjesztő irodalomban, valamint az egyéb cikkekben ráadásul több, magát makacsul tartó tévedés, illetve pontatlanság is előfordul, egyebek között Szigethy Lajos búr háborús hősi halottként történő említése. Szigethy valóban harcolt a búr háborúban, ám nemcsak túlélte a harcokat, hanem Magyarországra visszatérve háborús emlékiratait is megírta és kiadta.

Ugyanakkor arról már alig-alig esik szó, hogy magyar, illetve magyar származású katonák a másik oldalon, az angol seregben is harcoltak; ha pedig mégis, akkor általában csak egyetlen magyarról, Vadász Lajosról tesznek említést. Valójában legalább két magyar és legalább egy magyar származású katona harcolt az angol (illetve gyarmati) seregben, és nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy rajtuk kívül volt még egy angol szolgálatban álló magyar tudós, továbbá egy angol rendfenntartó alakulathoz csatlakozott magyar festő is.

A Dél-Afrikát megjárt magyar önkéntesek közül hazatérésük után többen is tartottak előadásokat afrikai élményeikről és tapasztalataikról, sőt néhányan megírták és könyv alakban is kiadták háborús élményeiket. Bulyovszky Károly és Simon Vilmos beszámolója viszonylag jól ismert a kutatók számára, Szigethy Lajos munkájáról azonban már alig-alig történik említés. A disszertációban a megjelent emlékiratok

alapján (melyek közül részletesebben eddig tudomásom szerint egyiket sem mutattak be) igyekeztem bemutatni az érintett résztvevők búr háborús tapasztalatait.

Az emlékiratokkal kapcsolatban még azt is meg kell említenem, hogy a harmadik rész megírásához végzett kutatómunka közben bukkantam rá egy olyan francia nyelvű emlékiratra, amely eddig a magyar kutatók figyelmét elkerülni látszott. A *Dix mois de campagne chez les Boërs / par un ancien lieutenant du colonel de Villebois–Mareuil* [Tíz hónap a harctéren a búrok oldalán. Villebois–Mareuil ezredes egykori hadnagyának visszaemlékezései] című francia nyelvű visszaemlékezés, mint a címe is mutatja, eredetileg névtelenül („de Villebois–Mareuil ezredes egykori hadnagyának” tollából) jelent meg. Georges de Villebois–Mareuil ezredes (1847–1900) a búrok oldalán harcoló franciák parancsnoka volt, de csapatában más nemzetiségű önkéntesek, köztük magyarok is harcoltak. 1899 végén részt vett a colensói csatában, harcolt Paardebergnél és Kimberley-nél, és neki köszönhető, hogy az 1900. áprilisi, már-már vesztesnek látszó tweefonteini csata kimenetelét sikerült a búrok javára megváltoztatni. Az utóbbi csatában kapott halálos sebet. A visszaemlékezés szerzőjét a témával foglalkozó történészek általában Olivier d’Etchegoyen személyében azonosítják. Számomra az tette különösen érdekessé d’Etchegoyen könyvét, hogy két ízben is felbukkan benne Illés Gyula neve, aki a búr háború kevésbé ismert magyar önkéntesei közé tartozik.

Legjobb tudomásom szerint értekezésemnek a búr háborúban részt vevő magyarokkal foglalkozó részén kívül eddig még nem volt olyan magyar nyelvű összefoglaló, amely a háborúban (mindkét oldalon) részt vett magyarokkal ilyen részletességgel foglalkozott volna. Szabó–Zsoldos Gábor tanulmányai Péchy Tiborra összpontosítanak, a többi magyar önkéntesről általában csak említés szintjén esik szó bennük. Erwin A. Schmidl rendkívül alapos kutatómunkára épülő disszertációja természetesen sok tekintetben jóval részletesebben foglalkozik az általam említett magyar önkéntesekkel, de az ő munkája német nyelvű, és teljes terjedelmében az Osztrák–Magyar Monarchia búr háborúban részt vett állampolgárai (beleértve nemcsak a magyarokat, hanem természetesen az osztrákokat is) bemutatásának van szentelve, míg nálam a sajtótörténeti áttekintéshez képest ez csupán kiegészítő témakör. A kutatás eredményeként világossá vált, hogy az általában említett számnál (12–14 személy) több magyar önkéntes harcolt a búrok oldalán. Disszertációmiban huszonegy magyar

önkéntes szerepel, akik között olyan is van (Finifera), akinek neve az általam ismert munkákban eddig nem bukkant fel.

A szakirodalom eddig nem vagy alig fordított figyelmet a másik oldalra, azaz az angolok oldalán harcoló magyar vagy magyar származású önkéntesekre és hivatásos katonákra, illetve a konfliktus semleges(nek mondható) résztvevőire. Így például jóformán ismeretlennek számított az a tény, hogy a Magyarországon a búr háború alatt angolokat támogató cikkeivel ismertté vált Duka Tivadar fia, az ausztrál hadsereg katonaeorvosaként szolgáló Duka Albert is részt vett a dél-afrikai harcokban. Alig-alig említették, hogy Bornemisza Pál (a neves magyar Afrika-kutató) is részt vett a dél-afrikai konfliktusban, a tragikus sorsú fényképész, Zsakovszky Adolf búr háborús tevékenységéről pedig gyakorlatilag semmit sem olvashattunk.

Sajnos az angolok oldalán harcoló magyarok esetében csak Vadász Lajosról van jelentősebb mennyiségű információnk, a natali csendőrség kötelékében szolgáló Kéméndy Elemérről, illetve Propper Jánosról (főleg az utóbbiról) a nevükön kívül szinte semmit sem tudunk. Remélem, hogy disszertációm más kutatókat is inspirálni fog, és a jövőben az újabb kutatások segítségével a búr háború ezen aspektusával kapcsolatban is több tényre derül fény.

Jelölt: Pap László
Neptun kód: QR6D4H
Doktori Iskola: Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemény(ek) hazai folyóiratban (5)

1. **Pap L.:** A második angol-búr háború és a magyar politikai élet.
Acta Acad. Paed. Agr. N. S. Sect. Hist. Megjelenés alatt, 2015. ISSN: 1785-3117.
2. **Pap L.:** Bűrmagyarok, avagy magyarok az angol-búr háborúban.
Acta Acad. Paed. Agr. N. S. Sect. Hist. Megjelenés alatt, 2014. ISSN: 1785-3117.
3. **Pap L.:** Koncentrációs táborok az angol-búr háborúban.
Acta Acad. Paed. Agr. N. S. Sect. Hist. 40, 235-244, 2013. ISSN: 1785-3117.
4. **Pap L.:** Az angol-búr háború a magyar politikai közvélemény tükrében.
Acta Acad. Paed. Agr. N. S. Sect. Hist. 39, 237-252, 2012. ISSN: 1785-3117.
5. **Pap L.:** Churchill szerepe/jelenléte a brit gyarmati harcokban, különös tekintettel az angol-búr háborúra.
Acta Acad. Paed. Agr. N. S. Sect. Hist. 35, 131-148, 2008. ISSN: 1785-3117.

Nem tudományos folyóiratkozelmények (1)

6. **Pap L.**: Sebesültsorsok az I. világháború nyugati frontján.

Klió. 24 (1), 108-113, 2015. ISSN: 1216-2965.

(Ismertetett mű : Emily Mayhew : Wounded: A New History of the Western Front in World War I. New York : Oxford University Press, 2014, 288 p. ISBN: 9780199322459)

A DEENK a Jelölt által az IDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2015.07.10.

